

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Сучасне уявлення про інформацію значно трансформоване під впливом складних глобалізаційних процесів, притаманних динаміці економіки та суспільства. Бізнес дуже чутливо реагує на інформаційний індикатор економічного простору, що вимагає організації якісних інформаційних зв'язків на всіх рівнях його ієрархічної, багаторівневої структури. Емпірично доведено, що максимальний коефіцієнт корисної дії має інформаційний продукт, підготовлений системою бухгалтерського обліку. Водночас в паралельній площині відбулися суттєві трансформаційні процеси в бухгалтерському обліку, який сьогодні інтерпретовано як систему нового формату, спроможну задовольнити багатовекторні інтереси споживачів інформації. Фактично, мова йде про облікову систему нового, підвищеного рівня, в якій управлінська направляюча заклала основу організації модерної інформаційно-аналітичної бази для стратегічного управління.

Дослідження теоретико-методологічних засад організації обліково-аналітичної системи має проходити в принципово новій площині – технологічно-комунікаційна проекція на бізнес-процеси. Сучасна суспільно-економічна формація має специфічний тривимірний характер: інформація, знання, технології. Не є виключенням й облікова система, яку налагоджують під вимоги нового часу в його інформаціологічній інтерпретації.

Не втрачає своєї актуальності питання щодо організації управлінських інформаційних систем, про що свідчать різноспрямовані дослідження провідних науковців вітчизняних та зарубіжних шкіл, які мають на меті якомога глибше розвинути теорію та методологію обліку, інформації та управління для потреб сучасного економічного простору.

Тим ціннішим представляється результат наукового дослідження Т.В. Бочулі, викладений у монографії¹, в якій автор зробила спробу з принципово нової позиції відобразити концептуальні основи обліково-аналітичного забезпечення в його новому інформаційному вимірі. Зміст роботи, структура викладення основних результатів дослідження, логіка побудови та коло вирішених завдань дозволяють визначити високий ступінь обізнаності автора в піднятій до обговорення проблемі. Викликає інтерес нестандартне викладення основного матеріалу дослідження через ідею інтегрувати основні етапи розвитку інформації з динамікою самої системи бухгалтерського обліку.

Цінність результатів дослідження полягає в сприянні подальшому розвитку системи бухгалтерського обліку як інформаційного джерела управлінської інформації для динаміки стратегії з отриманням безумовного економічного ефекту, зниженням ступеня ризикованості та зменшенням сумарної вартості обслуговування системи.

Монографія складається з двох розділів, логічно пов'язаних між собою, в яких викладено основну ідею проведеного дослідження, що полягає в пропо-

¹ Бочуля Т. Учет и информация в системе управления: опыт, поиски, решения : [моногр.] / Т. Бочуля. – Saarbrücken Deutschland : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2013. – 269 с.

зиції нової концепції побудови управлінської обліково-аналітичної системи та методики розрахунку продуктивності від використання інформації та сумарної вартості її володінням.

У першому розділі «Концептуальні засади актуалізації обліково-аналітичного забезпечення системи управління» висвітлено основні аспекти організації управлінської обліково-аналітичної системи в інформаційно-технологічній концепції. Беручи до уваги вагомість впливу трансформаційних змін базових основ системи бухгалтерського обліку, сформульовано основну сутність сучасного розуміння парадигми бухгалтерського обліку. З категорично нової точки зору розглянуто само поняття інформації та її роль в економічних процесах. Зроблено акцент на обліково-аналітичному інформаційному забезпеченні, в рамках дослідження якого розширено його традиційну інтерпретацію до меж регулюючої основи координації управління знанням в бізнесі. Порушена проблема асиметрії інформації в її обліковому вимірі. З нового ракурсу викладений наслідок інформаційно-економічних подій, які мають своє логічне кількісне і якісне вираження через облікове відображення у фінансовій звітності. Актуалізовані основи побудови інформаційно-аналітичної системи, виходячи з логіки інформаційної, фінансової бізнес-поведінки. Дотримуючись балансу між оперативними завданнями проекту та перспективними цілями функціональних бізнес-підрозділів, координуючи взаємозв'язки між користувачами інформації з мультицільовим запитом, інтегруючи ресурси компанії всіх типів, особливо спираючись на їх нематеріальний сектор, забезпечуючи гнучкий перерозподіл ресурсів залежно від потреб кожного окремого проекту, трансформуючи рольові функції управлінця, запропонований проект організації обліково-аналітичної системи для потреб стратегічного управління. Внесено пропозиції в частині побудови інтегрованої системи управління інформаційними ризиками. Обґрунтована необхідність і показана технологія формування інформаційної бази ризиків для усвідомленого їх коригування з метою усунення наперед передбачених загроз.

Другий розділ «Методологічні підходи до оцінки ефективності обліково-аналітичної інформації» розкриває теоретико-методологічні, організаційні та практичні підходи до оцінки обліково-аналітичної інформації. Автором презентоване власне бачення оптимізації якості інформації через облікові технології. Викликають інтерес розробки в частині інвентаризації інформаційних ресурсів. Практичну цінність має запропонована форма для проведення інвентаризації інформаційних ресурсів, доцільність впровадження в загальний документообіг якої обумовлена потребою отримання розгорнутих відомостей про стан, фактичну наявність, достатність, якість, кількісний вимір, місця зберігання та функціональні характеристики інформаційних ресурсів. Такі відомості затребувані для оптимізації технологій обслуговування інформації, зниження її сукупної вартості, усунення інформаційних ризиків та підвищення загальноекономічного ефекту від її споживання, розподілу та передачі за цільовим запитом. У монографії актуалізоване питання щодо інформаційного потенціалу, який ідентифіковано як придатний для споживання ресурс в тих його якісних характеристиках, що відповідають вимогам часу, бізнесу та умовам споживання інших ресурсів. Повертаючись до ефективності

інформаційних ресурсів, автор навела організаційно-методичні аспекти продуманої політики аудиту, об'єктами якого визначено інформацію, знання, інформаційний капітал. Як очікується, це сприятиме оптимізації процесу прийняття управлінських рішень на оперативному, системному, структурному, організаційному та стратегічному рівнях, загальним ефектом чого буде гармонізація інформаційної діяльності та, як наслідок, баланс інформаційних потоків з підвищенням їх корисної дії для бізнес-процесів. Визначальним чинником інформаційної потреби бізнесу є розвиток фінансової стратегії як основи динаміки фінансово-економічних показників економічного суб'єкта. Автором внесено пропозиції в частині адаптації обліково-аналітичного забезпечення під розробку сценарію проекту фінансової стратегії. Не зменшуючи ваги наукових результатів, в монографії зроблена спроба розширити інформаційно-аналітичний інструментарій в техніко-технологічній проекції сучасного прогресу економіки та інформації. Розроблено рекомендації щодо підвищення вартості компанії через формування стратегії в тривимірному інформаційному контурі. Сформульовано методику оцінки продуктивності інформації через розрахунок вартості володіння інформаційно-технологічним комплексом та сукупний економічний ефект, отриманий в результаті використання інформації.

Результати проведеного дослідження узагальнені та викладені у висновках, відображають загальну ідею актуалізації обліково-аналітичної системи, мають беззаперечний науковий інтерес і можуть бути використані в обліковій, контрольній та аналітичній практиках економічного суб'єкта при формуванні повноцінного забезпечення бізнесу у підготовці ефективних стратегічних рішень, що дозволяє розробляти практичні методи їх розвитку в довгостроковій перспективі.

Усі пропозиції автора є вагомими для теорії та практики сучасного економічного світу. Та найбільшу цінність, з нашої точки зору, мають такі розробки, викладені за результатами дослідження:

- узагальнені результати наукових пошуків провідних вчених сучасності в аспекті нової філософії бухгалтерського обліку з піднесенням його інформаційної компетентності до рівня управлінської інформаційної системи;
- виходячи з неоднорідності інформаційного попиту, викладена нова інтерпретація виробництва інформаційного продукту, що видозмінює інформаційну діяльність з розширеним функціоналом для прогнозування, контролю, обліку та аналізу інформації зі збільшенням якості та достовірності очікуваних показників і усуваючи ряд відхилень, які виникають внаслідок нестачі та несвоечасності інформації;
- пропозиція методики оцінки якості та кількості інформації через традиційні облікові технології в інтеграції з управлінськими інформаційними системами, тим самим знімаючи обмеження в ідентифікації інформаційних ресурсів, придатних для споживання, розподілу та передачі за запитом;
- у нетрадиційній інтерпретації викладена ідея розробки фінансової стратегії через запропоновану матрицю обліково-аналітичної інформації, використання якої націлене на визначення поточного статусу економічного суб'єкта у взаємозв'язку з фінансово-ресурсними можливостями, потенціалом

та ризиками. Завдяки останній координуються та обслуговуються в єдиній паралелі інформаційні та бізнес-процеси таким чином, щоб підсумковий інформаційний капітал був адаптований під цілі фінансового планування з виробленням відповідній точці розвитку підприємства стратегії;

- запропонована методика оцінки інформації, виходячи з розрахунку її продуктивності та вартості. Внесені пропозиції орієнтують на визначення ціни інформації для передчасної оцінки наслідків від сформованих управлінських сценаріїв на основі кінцевого інформаційного продукту.

У загальному сенсі матеріал монографії має безумовні позитивні враження від викладення матеріалу, логіки побудови дослідження, рекомендацій та розробок автора. Проте будь-яке дослідження пов'язане з певними протиріччями, що пояснюється різними поглядами на проблему та полярним розумінням шляхів її вирішення. Так само до матеріалу монографії Т.В. Бочулі можна висунути певні зауваження:

- автор оминула увагою питання документообігу. Основне дослідження лежить в площині інформації, проте інформація не може існувати за межами документу, якщо очікується її спрямування в обліковий процес. Тому рекомендуємо автору у подальших дослідженнях окремий розділ присвятити питанню документального забезпечення основних фінансово-господарських процесів;

- методика автора в частині оцінювання інформації з погляду її продуктивності є доволі цікавою і дозволяє вирахувати основні показники для ідентифікації коефіцієнта корисної дії від володіння інформацією. Але при цьому в дослідженні не відображено нарахування та списання таких витрат на рахунках бухгалтерського обліку, що було б більш доречним для актуалізації інформаційної діяльності.

Викладені зауваження в жодному разі не зменшують загального позитивного враження від матеріалу монографії. Зважаємо на те, що автор вирішувала поставлені завдання і має можливість розширити власне дослідження, піднести його на новий рівень та отримати вагомий результат для розвитку виробленої наукової ідеї.

Загалом результати дослідження, викладені пропозиції та запропоновані розробки дозволять розвинути систему бухгалтерського обліку, якісно актуалізувати інформаційну діяльність економічного суб'єкта та закласти основу для збільшення вартості бізнесу в майбутній перспективі.

Монографія має теоретичне, практичне та наукове значення, адаптована під інформаційний інтерес сучасного користувача інформації, яким може бути як науковець, практик з обліку та управління, так і пересічна особа, яка має потребу в отриманні нового знання про організацію сучасного бізнесу.

**С.І. Дем'яненко, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки агропромислових формувань
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана**